

ELS PRIMERS

En Joan Sacs, en l'edició de "La Publicitat" de dimecres d'aquesta setmana, signa un notable article dedicat a l'actuació de dues personalitats rellevants, certament, en el camp catalanista. Es refereix a En Manuel Folguera i Duran i a En Pere Aldavert. Diu, entre altres coses molt reeixides, que "quan el catalanisme havia d'evolucionar encara durant anys i panys en la poesia i en les cançons, aquests dos homes exemplars ja havien encetat l'acció política; ja Aldavert s'havia llançat a la diària lluita periodística i ens donava el primer diari català, *La Renaixença*, i Folguera i Duran ens iniciava en l'activitat política per mitjà del seu apostolat per totes les terres catalanes, fundació d'agrupacions, campanyes d'aixecament i... diners". Més avall continua, referint-se a Folguera i Duran: "Fou ell l'iniciador de la Mancomunitat, idea que Prat de la Riba recollí..."

Es cert, certíssim. Res més lluny de nosaltres que regatejar els mèrits, l'abnegació, la vidència i perseverança d'aquests dos homes avui, afortunadament, encara plens de vida, i als quals desitgem sincerament que la tinguin ben sortosa durant llarguissims anys. Res més lluny que discutir ni un mot de les frases justíssimes que en Joan Sacs dirigeix als dos homes esmentats, pels quals sentim respecte i apreciació, car ambdós foren els nostres mestres de catalanisme; però, ja que parlem dels PRIMERS, no cal oblidar, malgrat que hagin traspassat, a d'altres PRIMERS tan abnegats com els dos de què parlem. I, en fer-ho, sabem ben bé, perquè els coneixem a fons, que no n'han de sentir cap mena d'enveja, ni la més lleu molèstia; llur grandesa d'ànima, n'estem segurs, s'ajuntarà al nostre comentari, posant llurs noms i cognoms al peu de les ratlles que escrivim.

Foren PRIMERS, també, volgut amic Sacs, uns catalans que s'anomenaren Valentí Almirall, l'historiador I. Narcís Roca i Farreras, En Domènec Martí i Julià, En Frederic Soler, En Marian Maspons, Angel Guimerà, Jacint Verdaguer, Pella i Forgas, Joan J. Permanyer, Jaume Collell, Josep M.ª Roca, Francesc Romani i Puigdengolas, Verdaguer i Callís, Lluís Domènech i Monner. Vingueren més tard els que han fet política més o menys governamental i oportunista; com abans d'ells hi hagueren aquells poetes i prosistes, historiadors i folkloristes, que en realitat desvetllaren l'ànima catalana adormida des de molt abans del 1714 i del *Decret de Nova Planta*, sota la influència castellana.

Vindrà el moment en què Catalunya no podrà deixar en l'oblit aquells predecessors als quals deu l'alliberament que s'albira, i convindrà que els honori com es mereixen, a fi que les generacions actuals i les futures sàpiguen a qui deuen el recobriment de llur dignitat. En parlar dels PRIMERS, posem-los-hi tots i, sobretot, al cap d'ells, la figura de l'Almirall, mort en mig del més negre pessimisme i amargat per les decepcions sofertes de gent nostra que no sempre foren amb ell justos i lleials, emportats (i això és molt humà i molt explicable,

6